

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

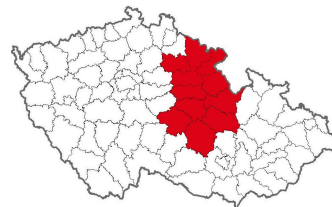
Havlíčkův Brod 10.7.2012
čj. SRS 028446/2012

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 14 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 25.6.–8.7.2012

1. Počasí

Začátek sledovaného období byl ještě ovlivněn předešlým ochlazením a nejvyšší denní teploty se pohybovaly okolo 20 °C. Výrazný pokles zaznamenaly i teploty noční a ve středu, kdy došlo k teplotnímu zlomu, byly na některých místech zaznamenány ranní teploty pouze okolo 5 °C. Poté následoval postupný nárůst denních i nočních teplot a již koncem týdne se maximální teploty vyšplhaly nad 30 °C. To však bylo doprovázeno poměrně bohatou bouřkovou činností s opět velice rozdílnými srážkami. Stejný charakter mělo i počasí po celý druhý týden sledovaného období. Z celé oblasti jsou hlášeny lokálně přivalové deště, silné větry a ojediněle i kroupy.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Vlivem prudkých srážek a silného větru došlo k polehnutí dozrávajících porostů, dosud nebyly zaznamenány škody způsobené krupobitím. Přibývají také hlášení o lokalitách zaplevelených především pcháčem osetem (*Cirsium arvense*), ovsem hluchým (*Avena fatua*), pýrem plazivým (*Elytrigia repens*), merlíky (*Chemopodium* spp.), heřmánky (*Chamomilla* spp.) a pod.

OBILNINY

Porosty ozimých ječmenů jsou již na mnoha místech ve sklizňové zralosti a v ojedinělých případech již byly zahájeny žně – výmlat ječmene ozimého a množitelských porostů trav.

PŠENICE OZIMÁ (RF 73-85 BBCH)

Růstová fáze: časná mléčná zralost - těstovitá zralost: obsah zrna ještě měkký, ale suchý, deformace tlakem nehtu reverzibilní

V okrese Havlíčkův Brod /lokality Slavíkov a Lány u Libice nad Doubravou/ bylo laboratorně potvrzeno podezření na výskyt virové zakrslosti pšenice (Wheat dwarf virus). Dále byla v těchto vzorcích zjištěna v kořenech přítomnost hádátka rodu *Pratylenchus* a to v počtech, které v kombinaci s dalšími negativními vlivy mohou způsobit značné poškození porostu.

První výskyt **tečkované plevové a listové skvrnitosti pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*)** v klasech byl zjištěn v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Měřín 3.7./.

V okrese Pardubice /lokalita Škudly 28.6./ byl zaznamenán první výskyt **černání kořenů a báze stébel obilnin (*Gaeumannomyces graminis*) a černí v klasech (*Alternaria* spp., *Cladosporium* spp., *Ulocladium* spp.)**.

V okresech Chrudim /lokality České Lhotice a Třebřichy 2.7./, Jičín /lokality Železnice a Popovice 29.6./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 26.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Nové Sady/ byly pozorovány první příznaky napadení klasů **růžověním klasů pšenice (*Fusarium* spp.)**.

Pozorování se provádí v době mléčné až voskové zralosti, fáze 75 – 85 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěna podél trasy průchodu.

První příznaky napadení rostlin **hnědou rzivostí pšenice (*Puccinia recondita*)** byly zjištěny v okresech Jičín /lokalita Železnice 4.7./, Pardubice /lokalita Svinčany 3.7./ a Svitavy /lokalita Javorník 2.7./.

Přetrvávají lokálně až střední výskyty **mšice střemchové (*Rhopalosiphum padi*), kyjatky ošení (*Sitobion avenae*) a kyjatky travní (*Metopolophium dirhodum*)** a jsou doprovázeny zvýšenými počty predátorů – larvy slunéček a pestřenek.

Pozorování se provádí na začátku metání ve fázi 51 BBCH. Ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu se odebere 50 odnoží /5 míst x 10 odnoží/ a hodnotí se celá rostlina. Vypočte se průměrný počet mšic na jednu odnož.

Kritické číslo je 3 mšice na jednu odnož.

V okrese Chrudim /lokalita Třebřichy 28.6./ byl zaznamenán střední výskyt hálek **bejломorky sedlové (*Haplodiplosis marginata*)** na stéblech.

JEČMEN OZIMÝ (RF 75-92 BBCH)

Růstová fáze: střední mléčná zralost: všechna zrna dosáhla své konečné velikosti, obsah zrn mléčný, zrna ještě zelená – mrtvá zralost: zrno již nelze nehtem palce stisknout ani zlomit

V okrese Pardubice /lokalita Valy 28.6./ byly zaznamenány první výskyty **černí v klasech (*Alternaria* spp., *Cladosporium* spp., *Ulocladium* spp.)**.

JEČMEN JARNÍ (RF 55-83 BBCH)

Růstová fáze:

střed metání: báze ještě v pochvě - časná těstovitá (vosková) zralost

V okrese Pardubice /lokalita Škudly 28.6./ byly pozorovány skvrny na listech zřejmě způsobené **vřetenovitou hnědou skvrnitostí obilnin (*Cochliobolus sativus*)**.

Střední výskyty **sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byly zjištěny v okresech Chrudim /lokalita Trhová Kamenice 29.6./ a Svitavy /lokalita Litomyšl 2.7./.

Pozorování sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí % napadených rostlin (odnoží).

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží).

Zvýšený výskyt min s larvami **vrtalky ječné (*Agromyza megalopsis*)** byl zaznamenán v okrese Pardubice /lokality Škudly 28.6./.

KUKUŘICE (RF 32-39)

Růstová fáze: 2. kolénko patrné - 9 a více kolének patrných

Z okresu Chrudim /lokalita Raná 8.7./ je hlášen první úlovek (2 kusy) **bázlivce kukuřičného (*Diabrotica vngífera*)**.

Kontroly a záznamy výskytu dospělců na lepových deskách se provádí jednou týdně v období od 20.6. do poloviny října.

Chemická ochrana proti larvám se doporučuje při hodnotě 35 a více dospělců v průměru na jeden lapák za 14 dnů v předchozím roce. Aplikují se insekticidní mořidla nebo půdní insekticidy při seti nebo v době líhnutí larev.

Doporučený termín prvního ošetření proti dospělům v oblasti kontinuálního šíření na pozemcích s opakovaným pěstováním kukuřice nastává v období dvou až tří týdnů po zjištění prvního jedince ve feromonových lapácích, překračujících práh škodlivosti, který je stanoven na 35 a více dospělců v průměru na jeden lapák za 14 dnů.

První výskyt **snětivosti palic a lat kukuřice (*Ustilago maydis*)** byl pozorován v okrese Jičín /lokalita Popovice 4.7./.

Lokálně až střední výskyty **mšic (*Aphis spp.*)** jsou hlášeny z okres Náchod /lokality Bohuslavice, Nahořany a Žernov 29.6./.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 65-81 BBCH)

Růstová fáze: plný květ: asi 50% květů otevřených - asi 10% lusků je specificky vybarveno dle druhu a odrůdy, semena jsou suchá a tvrdá

V okrese Chrudim /lokalita Lukavice-Kunčí 2.7./ dosáhl výskyt **antraknózy hrachu (*Ascochyta pisi*)** na luscích středních hodnot.

První výskyt **hnědé strupovitosti hrachové (*Mycosphaerella pinodes*)** byl zaznamenán v okrese Pardubice /lokalita Starý Mateřov 3.7./ a jako střední je hodnocen její výskyt v okrese Náchod /lokalita Spy 29.6./.

Díky opakovaným aplikacím insekticidů jsou udržovány počty **kyjatky hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** na přijatelné úrovni – slabé výskyty.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

První výskyt **obaleče hrachového (*Laspeyresia rusticella*)** byl zaznamenán v okresech Pardubice /lokalita Starý Mateřov 28.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Nová Ves 3.7./.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 77-83 BBCH)

Růstová fáze: asi 70% šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti - asi 30% šešulí vyzrálých (semena černá a tvrdá)

V okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 19.6./ byl zjištěn první výskyt **fomového černání stonku řepky (*Leptosphaeria maculans*)** na stoncích.

První výskyty **černě řepkové (*Alternaria brassicae*)** na šešulích jsou hlášeny z dalších okresů Jičín /lokality Běchary, Ohařice a Popovice 29.6./, Náchod /lokalita Říkov 2.7./, Rychnov nad Kněžnou /lokality Opočno a Skršice 3.7./ a Ústí nad Orlicí – plošně.

Pozorování se provádí v období od začátku zrání až do 50 % šešulí vyzrálých (semena jsou černá a tvrdá), fáze BBCH 80 – 85. Kontroluje se 20 rostlin odebraných při úhlopříčném průchodu porostem na deseti místech vždy dvě za sebou rostoucí rostliny.

Lokálně až střední výskyty **hlízenky obecné (*Sclerotinia sclerotiorum*)** byly zjištěny v okresech Chrudim /lokalita Švihov 29.6./ a Jičín /lokality Běchary, Ohařice a Popovice 29.6./

Pozorování se provádí v období od začátku zrání až do 50 % šešulí vyzrálých (semena jsou černá a tvrdá). Při úhlopříčném průchodu porostem se na 10 místech odříznou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny (celkem 20 rostlin). Určí se stupeň napadení pro každou odebranou rostlinu.

První výskyt **verticiliového vadnutí řepky (*Verticillium* spp.)** je hlášen z okresu Chrudim /lokalita Švihov 3.7./.

MÁK SETÝ (RF 54-76 BBCH)

Růstová fáze: plné kvetení - většina rostlin kvete - dozrávání tobolky a semen-kožovitá konz.

Silný výskyt **helmintosporiázy máku (*Pleospora calvescens*)** byl zjištěn v okrese Chrudim /lokalita Bor u Chroustovic 29.6./, pouze slabé výskyty jsou hlášeny z okresů Havlíčkův Brod /lokalita Kožlí 2.7./ a Svitavy /lokalita Vendolí 3.7./.

SLUNEČNICE (RF 59-61 BBCH)

Růstová fáze: květenství ještě zavřené, mezi krycími listy jsou viditelné jazykovité květy - počátek květu: jazykovité květy kolmo na terči: trubkovité květy viditelné ve vnější třetině úboru

Nárůst výskytu **mšice slívové (*Brachycaudus helichrysi*)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Barchov 29.6./ - hodnocen jako silný.

OKOPANINY

BRAMBOR OBECNÝ (RF 65-81 BBCH)

Růstová fáze: porost je uzavřen - první listy žloutnou

Především u malopěstitelů jsou lokálně až střední výskyty **plísně bramboru (*Phytophthora infestans*)** hlášeny z celé oblasti. V porostech pravidelně ošetřovaných fungicidními přípravky jsou výskyty ojedinělé.

Při lokálně vyšších výskytech **bakteriálního černání stonku (*Erwinia carotovora*)** jsou odebírány vzorky rostlin pro zjištění původce choroby – stejné příznaky jsou i při napadení rostliny patogenem ***Dickeya* sp. (*Dickeya solani*)**.

V okrese Pardubice /lokalita Sovolusky 26.6./ byly zjištěny první příznaky **terčovitě a hnědě skvrnitosti bramboru (*Alternaria solani* a *Alternaria tenuis*)**.

Situace ve výskytu **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** je obdobná jako u plísně – na velkých ošetřovaných plochách jsou výskyty pouze lokální a slabé.

Porost se prochází ve směru výsadby a zaznamenává se počet brouků. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha, u ploch větších jak 10 ha 0,2 ha, přičemž je nutno porost projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Chemickou ochranu je třeba zahájit při výskytu 100 brouků, nebo 5000 larev na 1 ha.

CUKROVKA (RF 35-39)

Růstová fáze: listy pokrývají 50% povrchu půdy - plodina úplně zapojena v porostu, listy pokrývají 90% povrchu půdy

Pouze v okrese Jičín /lokalita Slatiny 29.6./ byl především na okrajích porostů zaznamenán lokálně až silný výskyt **mšice makové (*Aphis fabae*)**, v ostatních okresech jsou po aplikaci insekticidů výskyty pouze slabé.

OVOCNÉ DŘEVINY

V tomto období končí sklizeň třešní (např. v okrese Pardubice), probíhá sklizeň višní místy silně poškozených jarními mrazy, negativně se také projevilo nedávné krupobití na jabloních v okrese Ústí nad Orlicí. Přetrvává převážně slabý nálet obalečů do feromonových lapačů.

Jádroviny

Podle výsledků programu ERW byla v okrese Jičín 26.6. ukončena další inkubační perioda (již desátá) a opět nastaly vhodné podmínky pro rozvoj **bakteriální spály růžovitých (*Erwinia amylovora*)**. V okrese Ústí nad Orlicí skončila 1.7. pátá inkubační perioda a nastaly velmi vhodné podmínky pro rozvoj spály. V okrese Havlíčkův Brod lze také očekávat projev příznaků na citlivých hostitelských rostlinách (hlohy, hrušně, jabloně), neboť v krátké době po sobě proběhly 3 inkubační periody, přičemž 21.6. a 2.7. nastaly velmi vhodné podmínky pro rozvoj této bakteriózy.

JABLOŇ (RF 74-77 BBCH)

Růstová fáze: průměr plodů do 40 mm, plody vzpřímené (stadium T, spodní strana plodu a stopka tvoří T, velikost vlašského ořechu) - plod dosahuje asi 70% konečné velikosti

Dlouhodobě slabý výskyt **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** ve feromonových lapačích přetrvává v okrese Jičín /lokalita Úlibice/, Pardubice /lokalita Svinčany/, Svitavy /lokalita Svitavy/, Trutnov /lokalita Žireč – Zboží/ a Žďár nad Sázavou /lokalita Světnov, Malá Losenice/. Silný výskyt je hlášen z okresů Havlíčkův Brod /lokalita Krátká Ves/ a Chrudim /lokalita Podlíšťany/.

Sledování letu dospělců do feromonových lapačů se provádí 2krát týdně od 1.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapač za 3 až 4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

Slabý výskyt **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** ve feromonových lapačích i nadále zůstává v okresech Jičín /lokalita Lužany 4.7. zaznamenána zvýšená náletová vlna/, Pardubice /lokalita Svinčany/, Svitavy /lokalita Svitavy/, Trutnov /lokalita Žireč – Zboží/ a Žďár nad Sázavou /lokalita Malá Losenice, Světnov/. Střední výskyt je hlášen z okresu Chrudim /lokalita Podlíšťany/.

Slabý výskyt **obaleče zimolézového (*Adoxophyes orana*)** ve feromonových lapačích zůstává v okresech Trutnov /lokalita Žireč – Zboží/ a Žďár nad Sázavou /lokalita Malá

Losenice/. Bez výskytu samečků jsou v tomto období lapače v okrese Jičín /lokalita Lužany/ a Žďár nad Sázavou /lokalita Světnov/.

Stejná situace jako v předchozím období zůstává u klíněnky jabloňové (*Phyllonorycter blancardella*), silný výskyt dospělců ve feromonovém lapači byl zjištěn v okrese Jičín /lokalita Úlibice/, slabý výskyt v okrese Pardubice /lokalita Svinčany/.

Zvyšující se výskyt nymf vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*) na větvích jabloní byl potvrzen v okrese Jičín /lokalita Lužany 4.7./.

První výskyt padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*) na letorostech a požerků molovenky hnědé (*Choreutis pariana*) na listech byl zjištěn v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 28.6./, a dále byly v okrese Pardubice také pozorovány pohyblivé larvy prvního instaru štitěnky zhoubné (*Quadraspidiotus perniciosus*) /lokalita Choltice 3.7./.

Střední výskyt strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*) na listech přetrvává na zahradách drobných pěstitelů v okrese Náchod /lokalita Náchod/ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Pohoří/.

Peckoviny

BROSKVOŇ (RF 75-81BBCH)

Růstová fáze: plod dosahuje asi 50% (polovinu) konečné velikosti - počátek zrání, vývoj odrůdově specifického zbarvení plodu (zesvětlení)

V okrese Jičín /lokalita Lužany 28.6./ byl zjištěn první výskyt mšice broskvoňové (*Myzus persicae*).

Další výskyty samců ve feromonových lapačích na obaleče východního (*Cydia molesta*) jsou hlášeny z okresu Pardubice /lokalita Choltice/.

SLIVONĚ (RF 76-78 BBCH)

Růstová fáze: plod dosahuje asi 60% konečné velikosti - plod dosahuje asi 80% konečné velikosti

Slabý výskyt obaleče švestkového (*Cydia funebrana*) ve feromonových lapačích je stejně jako v předchozím období hlášen z okresu Jičín /lokalita Kamenice/, Pardubice /lokalita Svinčany/, Svitavy /lokalita Koclířov/, Trutnov /lokalita Žireč – Zboží/ a Žďár nad Sázavou /lokalita Malá Losenice, Světnov/. Střední výskyt byl zjištěn v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Krátká Ves/. Konec druhé letové vlny byl pozorován v okrese Chrudim /lokalita Podlíšany/.

Dospělci létají ve dvou vlnách. Proti první (přezimující) generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapačů, při zjištění nejméně dvou vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

Slabý nálet samců na feromon obaleče východního (*Cydia molesta*) byl zaznamenán ve svitavském okrese /lokalita Koclířov/.

První výskyt předivových vaků s housenkami bourovce březového (*Eriogaster lanestris*) byl pozorován v ovocném stromořadí v okrese Jičín /lokalita Lháň 4.7.2012/.

Další nálezy příznakových stromů s virovými neštovicemi (šarkou švestek) (*Plum pox potyvirus PPV*) na slivoních u silnic nebo v remízcích byly zjištěny v okrese Pardubice.

Drobné ovoce

RYBÍZ ČERVENÝ (RF 87 BBCH)

Růstová fáze: sklizňová zralost, většina bobulí zralá

V okrese Jičín /lokalita Úlibice/ končí v tomto období další letová vlna dospělců nesytky rybízové (*Synanthedon tipuliformis*) do feromonových lapačů.

ZELENINA

Silný výskyt mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*) byl zaznamenán na různých druzích brukvovité zeleniny např. v okrese Ústí nad Orlicí.

OKRASNÉ DŘEVINY

JÍROVEC MAĐÁL

V okrese Pardubice byl zaznamenán začátek výletu 2. generace klíněnký jírovcové (*Cameraria ohridella*), ve feromonových lapačích přetrvává silný výskyt samců. Silné poškození listů je dále hlášeno v okresech Náchod /lokalita Náchod, Nahořany/, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Opočno/ a Svitavy.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl, Ing. Karel Hradil, Ph.D.